

EUR Research Information Portal

Shockschade, geestelijk letsel, psychiatrisch ziektebeeld

Publication status and date:

Published: 01/01/2016

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Citation for the published version (APA):

van der Zalm, I., & de de Groot, M. (2016). Shockschade, geestelijk letsel, psychiatrisch ziektebeeld. Case note on: Gerechtshof Den Bosch, 23/02/16, ECLI:NL:GHSHE:2016:637 (Jurisprudentie Aansprakelijkheid 2016/66). 2016(66), 613-621.

[Link to publication on the EUR Research Information Portal](#)

Terms and Conditions of Use

Except as permitted by the applicable copyright law, you may not reproduce or make this material available to any third party without the prior written permission from the copyright holder(s). Copyright law allows the following uses of this material without prior permission:

- you may download, save and print a copy of this material for your personal use only;
- you may share the EUR portal link to this material.

In case the material is published with an open access license (e.g. a Creative Commons (CC) license), other uses may be allowed. Please check the terms and conditions of the specific license.

Take-down policy

If you believe that this material infringes your copyright and/or any other intellectual property rights, you may request its removal by contacting us at the following email address: openaccess.library@eur.nl. Please provide us with all the relevant information, including the reasons why you believe any of your rights have been infringed. In case of a legitimate complaint, we will make the material inaccessible and/or remove it from the website.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 23 februari 2016, nr. 200.159.263_01,
ECLI:NL:GHSHE:2016:637 (J.M. Brandenburg, H.A.W. Vermeulen en P.P.M. van Reijssen)

M. (Melissa) de Groot, student-assistent, sectie Burgerlijk Recht, Erasmus School of Law

mr.drs. I. (Ilona) van der Zalm, wetenschappelijk docent, sectie Burgerlijk Recht, Erasmus School of Law

Shockschade. Geestelijk letsel. Psychiatrisch ziektebeeld.

[BW art. 6:162, BW art. 6:106]

Samenvatting

Een vader is enige tijd na de moord op zijn zoon geconfronteerd met het dode lichaam van zijn zoon en vordert schadevergoeding wegens shockschade. Zijn zoon is door een messteek in de halsslagader om het leven gebracht en in het bos begraven. Vader heeft het lichaam van zijn zoon dagen nadien in een lijkstaplel gezien en heeft deze confrontatie in een handgeschreven verklaring beschreven. De vader stelt dat deze rechtstreekse confrontatie met de gevolgen van het tegen zijn zoon gepleegde misdrijf bij hem een emotionele schok teweeggebracht heeft, welke leidt tot een aantasting in zijn persoon. De vader is inmiddels overleden, zijn dochter treedt nadien als beneficiair erfgename voor hem op. In eerste instantie is de vordering van vader afgewezen wegens het ontbreken van directe confrontatie met de gevolgen van de gebeurtenis. In hoger beroep toetst het hof eerst of sprake is van geestelijk letsel en komt tot het oordeel dat hiertoe onvoldoende bewijs is. Het hof overweegt dat gelet op rechtspraak van de Hoge Raad terughoudendheid met betrekking tot het toekennen van vergoeding voor immateriële schade aan nabestaanden op zijn plaats is. Het huidige systeem geeft geen recht op vergoeding van affectieschade en voor vergoeding van shockschade is onder meer een in de psychiatrie erkend ziektebeeld vereist. Het standpunt van appellant dat geen hoge eisen worden gesteld aan het bewijs van het bestaan van geestelijk letsel, is volgens het hof niet houdbaar. Met de terughoudendheid waardoor de rechtspraak van de Hoge Raad op dit punt wordt gekenmerkt, strookt het niet om één van de vereisten (ver) op te rekken. Van geestelijk letsel in de vorm van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld is in het onderhavige geval niet gebleken – en zal door het overlijden van vader ook niet meer kunnen blijken, de vordering wordt dan ook afgewezen.

Annotatie

1. Vereisten vergoeding van schade als gevolg van een schokkende gebeurtenis

In de hier voorliggende zaak toetst het hof in navolging van de rechtbank aan de vereisten uit het Taxibus-arrest. In eerste aanleg verwerpt de rechtbank het beroep op schadevergoeding als gevolg van een schokkende gebeurtenis wegens het ontbreken van een directe confrontatie met (de ernstige gevolgen van) de gebeurtenis en komt de rechtbank niet toe aan het toetsen van het vereiste van geestelijk letsel (Rb. Zeeland-West-Brabant 19 mei 2014, ECLI:NL:RBZWB:2014:3256). Het hof verwerpt het beroep op schadevergoeding eveneens, maar dan op grond van het ontbreken van bewijs met betrekking tot de aanwezigheid van een

in de psychiatrie erkend ziektebeeld; het hof komt het niet toe aan het toetsen van het vereiste van directe confrontatie. Ingevolge de hierna geciteerde overweging van de Hoge Raad is de aanwezigheid van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld één van de vereisten voor vergoeding van schade als gevolg van een schokkende gebeurtenis en dient dit geestelijk letsel in rechte te kunnen worden vastgesteld. Op zich is de hier voorliggende zaak dan ook niet bijzonder; het hof oordeelt dat op dit punt bewijs ontbreekt en wijst de vordering dan ook af. Wel is dit oordeel voor ons aanleiding geweest te onderzoeken of het vereiste van geestelijk letsel altijd strikt gehandhaafd wordt in lagere rechtspraak en welke invulling precies aan het bewijs daarvan wordt gegeven. Hierna zal eerst (kort) het kader worden geschetst, waarna zal worden ingegaan op de gestelde vragen.

Het Burgerlijk Wetboek kent een limitatief stelsel voor de vergoeding van schade aan anderen dan de direct getroffen. Derden hebben alleen recht op vergoeding van schade indien dit valt onder de in art. 6:107 BW of art. 6:108 BW genoemde schadeposten. Naast dit limitatieve stelsel is in de rechtspraak de mogelijkheid aanvaard van een zelfstandige, jegens de benadeelde (niet zijnde de direct getroffene) gepleegde onrechtmatige daad, indien sprake is van een confrontatie met een schokkende gebeurtenis. Om hiervan te kunnen spreken dient voldaan te zijn aan de vereisten zoals geformuleerd in het *Taxibus*-arrest: *'Indien iemand door overtreding van een veiligheids- of verkeersnorm een ernstig ongeval veroorzaakt, handelt hij (...) niet alleen onrechtmatig jegens degene die dientengevolge is gedood of gekwetst, maar ook jegens degene bij wie door het waarnemen van het ongeval of door de directe confrontatie met de ernstige gevolgen ervan, een hevige emotionele schok wordt teweeggebracht, waaruit geestelijk letsel voortvloeit, hetgeen zich met name zal kunnen voordoen indien iemand tot wie de aldus getroffene in een nauwe affectieve relatie staat, bij het ongeval is gedood of gewond. De daardoor ontstane immateriële schade komt op grond van het bepaalde in art. 6:106 lid 1, aanhef en onder b, BW voor vergoeding in aanmerking. Daarvoor is dan wel vereist dat het bestaan van geestelijk letsel, waardoor iemand in zijn persoon is aangetast, in rechte kan worden vastgesteld, hetgeen in het algemeen slechts het geval zal zijn indien sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld.'* (HR 22 februari 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD5356, NJ 2002/240 m.nt. J.B.M. Vranken (*Taxibus*), rov. 4.3).

Aan de door de Hoge Raad geformuleerde vereisten dient te worden getoetst om te bepalen of schade als gevolg van een schokkende gebeurtenis voor vergoeding in aanmerking komt. Is dat het geval, dan komt *alle* schade die benadeelden ingevolge de confrontatie met de schokkende gebeurtenis leiden, voor vergoeding in aanmerking (niet alleen immateriële schade, zoals hierboven expliciet benoemd door de Hoge Raad, maar ook vermogensschade zoals bijvoorbeeld inkomensschade die het gevolg is van de confrontatie met de schokkende gebeurtenis, uiteraard met inachtneming van de bepalingen die betrekking hebben op het vaststellen van de omvang van de schadevergoeding). Het bestaan van geestelijk letsel is één van die vereisten voor de vestiging van de aansprakelijkheid (dat in het kader van de relativiteitsvraag aan bod komt), waarbij de Hoge Raad overweegt dat de ontstane schade voor vergoeding in aanmerking komt op grond van het bepaalde in art. 6:106 lid 1, aanhef en onder b, BW, waarna een overweging volgt waaruit naar voren komt dat vereist is dat het geestelijk letsel in rechte dient te worden vastgesteld, wat in het algemeen slechts het geval zal zijn indien sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld. Onduidelijk is ons of deze uitleg ziet op een invulling van het vereiste in het kader van de vaststelling van de aansprakelijkheid, of op een (nadere) 'toets' in het kader van art. 6:106 lid 1, aanhef en onder b, BW. En, indien dit laatste bedoeld is, of de Hoge Raad daarmee een afwijking heeft willen formuleren van hetgeen normaal in het kader van art. 6:106 lid 1, aanhef en onder b, BW vereist is (zie over het vereiste van geestelijk letsel in geval van schade als gevolg van een schokkende gebeurtenis nader S.D. Lindenbergh, 'Schade door geestelijk letsel als gevolg van een schokkende gebeurtenis',

AV&S 2002, p. 63-73, par. 5.2 onder d en over het vaststellen van geestelijk letsel in het kader van art. 6:106 lid 1, aanhef en onder b, BW HR 9 mei 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF4606, NJ 2005/168 m.nt. W.D.H. Asser, rov. 5.2.3 en hierover nader S.D. Lindenbergh, *Smartengeld: tien jaar later*, Deventer: 2008, par. 3.4.6). Hier zal in deze annotatie verder niet op worden ingegaan.

De vraag die in deze annotatie centraal staat, is wat in de rechtspraak wordt gevergd om geestelijk letsel als vereiste voor vergoeding van schade als gevolg van een schokkende gebeurtenis aan te nemen. In de overweging van de Hoge Raad is te lezen dat dit 'in het algemeen' slechts het geval zal zijn indien sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld, maar wordt dit ook als 'hard' vereiste gehanteerd in (lagere) rechtspraak, of zijn hier uitzonderingen op mogelijk? En dient er aan het vaststellen van het geestelijk letsel altijd een deskundige in de persoon van een psychiater te pas te komen? Voor aan beantwoording van deze vragen zal worden toegekomen, zullen eerst enkele overwegingen van de Hoge Raad met betrekking tot het vereiste van geestelijk letsel aan bod komen.

2. Het vereiste van geestelijk letsel: overwegingen van de Hoge Raad

Na de vereisten voor vergoeding van schade als gevolg van een schokkende gebeurtenis te hebben vastgesteld in 2002, komen vervolgens een aantal zaken met betrekking tot de toepassing van deze vereisten voor de Hoge Raad. In 2009 overweegt de Hoge Raad in een zaak waar het gaat om de vraag of de ernst van de normschending en de wijze van confrontatie met de (gevolgen van) de gebeurtenis zouden kunnen worden gezien als communicerende vaten het volgende met betrekking tot geestelijk letsel, waarna een overweging over de vergoeding van shockschade in het algemeen volgt: *'Dit geestelijk letsel dient om uit hoofde van art. 6:106 lid 1, aanhef en onder b, BW voor vergoeding in aanmerking te kunnen komen in rechte te kunnen worden vastgesteld, hetgeen in het algemeen slechts het geval zal zijn indien sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld. Met art. 6:106 BW is beoogd vergoeding van ander nadeel dan vermogensschade slechts in beperkte mate mogelijk te maken, in verband waarmee voor vergoeding van shockschade alleen onder strikte voorwaarden plaats is.'* (HR 9 oktober 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI8583, NJ 2010/387 m.nt. J.B.M. Vranken (*Kleijnen/Reaal*), rov. 3.5, waar overigens het vereiste van geestelijk letsel geplaatst wordt in het kader van art. 6:106 lid 1, aanhef en onder b. BW). Hieruit blijkt dat de eerder geformuleerde vereisten strikt gehandhaafd dienen te worden en dat voor vergoeding van shockschade slechts beperkt plaats is.

Specifiek met betrekking tot het vereiste van geestelijk letsel heeft de strafkamer van de Hoge Raad in 2007 een arrest gewezen (HR 3 juli 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA5624, NJ 2007/413). Hierbij ging het om een vordering van een vader die bij thuiskomst in zijn woonkamer het levenloze lichaam van zijn dochter in gedeeltelijk ontklede toestand, badend in het bloed (als gevolg van meerdere messteken) heeft aangetroffen. Het hof heeft in deze zaak met betrekking tot het vereiste van geestelijk letsel overwogen dat dit aanwezig werd geacht, nu het hof zich een beeld heeft kunnen vormen van de omstandigheden waaronder vader zijn dochter heeft aangetroffen. In deze zaak ontbrak een psychiatrische rapportage, nu gesteld was dat het opstellen hiervan voor de vader een psychische en financiële belasting zou vormen. Wel maakte onder meer zijn slachtofferverklaring en foto's van hoe hij zijn dochter heeft aangetroffen deel uit van het dossier. Ook was vader onder behandeling bij de GGZ en relateerde een sociaal psychiatrisch verpleegkundige dat de gebeurtenis vader heeft genoodzaakt een andere woning te betrekken, omdat de beelden van het gebeurde steeds bij het binnenkomen van zijn woning hem teveel werden. Op basis hiervan is het hof van oordeel

dat het bestaan van geestelijk letsel bij vader zo evident is, dat voor toekenning van een schadevergoeding geen nadere psychische en/of psychologische rapportage is geboden (Hof Amsterdam 24 maart 2006, ECLI:NL:GHAMS:2006:AV8220). In cassatie oordeelt de Hoge Raad dat deze beslissing van het hof niet in stand kan blijven; het hof heeft onvoldoende blijk gegeven te hebben onderzocht of aan het vereiste van het bestaan van geestelijk letsel is voldaan.

Strikte handhaving van het vereiste van geestelijk letsel blijkt ook uit een meer recente uitspraak van de strafkamer van de Hoge Raad (HR 29 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2858, *NJ* 2016/70 m.nt. B.F. van Keulen onder *NJ* 2016/71). In dat geval oordeelde het hof dat aan de vereisten voor vergoeding van shockschade was voldaan, nu benadeelde onder behandeling van een psychiater en psycholoog stond (Hof Arnhem-Leeuwarden 26 april 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ8947). Op het voegingsformulier zijn de symptomen waar benadeelde last van heeft opgenomen en bijgesloten is een brief van een sociaal psychiatrisch verpleegkundige, welke als 'mede gezien door' is ondertekend door een psychiater, met daarin de gestelde diagnose. De Hoge Raad overweegt ook in dit geval dat het hof niet blijk heeft gegeven te hebben onderzocht of aan het vereiste van geestelijk letsel is voldaan en daarbij dat uit de inhoud van de brief niet zonder meer kan worden afgeleid dat sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld.

3. Geestelijk letsel: verklaring vereist, uitzonderingen?

Uit voorgaande kan worden afgeleid dat de door de Hoge Raad in 2002 geformuleerde vereisten strikt dienen te worden gehandhaafd. Voor wat betreft het vereiste van geestelijk letsel dient sprake te zijn van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld, wat in rechte dient te kunnen worden vastgesteld en met het bewijs hiervan wordt niet lichtvaardig omgegaan. De vraag die hierna centraal staat is of het door de Hoge Raad geformuleerde vereiste met betrekking tot geestelijk letsel ook in lagere rechtspraak strikt gehandhaafd wordt. En wat wordt in rechte voldoende bewijs geacht; dient het om een verklaring van een psycholoog/psychiater te gaan, of is een verklaring van een huisarts voldoende?

In de lagere rechtspraak zijn een aantal uitzonderingen te vinden, gevallen waarin een deskundigenverklaring niet nodig werd geacht. Interessant zijn met name de uitspraken van ná de uitspraak van de Hoge Raad uit 2007. Van voor 2007 zijn wij overigens maar één uitzondering tegen gekomen, namelijk een geval waarbij werd geoordeeld dat geestelijk letsel kon worden aangenomen nu is gebleken dat benadeelde 'zich onder behandeling heeft moeten stellen' (Hof Den Bosch 3 oktober 2003, ECLI:NL:GHSHE:2003:AL6195). Van na 2007 hebben wij een drietal bijzondere zaken gevonden. In de eerste vordert een broer van een slachtoffer, die bij de dodelijke steekpartij aanwezig was, vergoeding van zijn schade (Rb. Den Bosch 20 februari 2009, ECLI:NL:RBSHE:2009:BH3301). De rechtbank acht het trauma van de broer evident nu hij zijn broer tijdens het misdrijf heeft gehoord en gezien en daarna heeft zien sterven en wijst vergoeding van immateriële schade toe, terwijl er geen omschrijving van het psychisch letsel is aangevoerd. In de tweede zaak heeft een vader zijn zoon en dochter willen vermoorden; de zoon heeft dit overleefd (Rb. Roermond 19 november 2010, ECLI:NL:RBROE:2010:BO4464). Moeder vordert schadevergoeding en stelt dat zij als gevolg van het gebeuren wekelijks therapie volgt bij een psycholoog. De gestelde therapie is niet met bescheiden gestaafd, maar wel zit er een op schrift gesteld verslag van het gesprek van moeder met een medewerker van slachtofferhulp in het dossier, waarin de gevolgen voor moeder uitgebreid aan bod komen. De rechtbank acht op grond van de stukken en de gestelde therapie de vordering voor toewijzing vatbaar, al is deze ook niet door de verdachte weersproken (ook

niet in hoger beroep, Hof Den Bosch 26 oktober 2011, ECLI:NL:GHSHE:2011:BU1952). De derde zaak ziet op een vordering van een moeder en twee kinderen, die hun vader moeten missen nu hij door meerdere messteken om het leven is gekomen (Rb. Rotterdam 18 december 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:10164). Uit deskundigenonderzoek blijkt dat de moeder en één van de kinderen geestelijk letsel (PTSS) hebben opgelopen door de directe confrontatie met het misdrijf. Ondanks de afwezigheid van een psychiatrische diagnose bij het andere kind, wijst de rechtbank toch een zelfde vergoeding voor immateriële schade toe, overwegende dat van een *'aantasting in de persoon, zoals bedoeld in artikel 6:106 lid 1 aanhef en onder b BW echter ook sprake [kan] zijn zonder geestelijk letsel'* (rov. 2.3.6).

Naast de vier besproken uitspraken, hebben wij uitzonderingen die ook in hoger beroep stand hebben gehouden, niet kunnen vinden. Onder de uitzonderingen na 2007 is één zaak waarin de vordering niet door veroordeelde (zowel in eerste instantie als in hoger beroep) is betwist, waardoor er feitelijk nog maar twee uitzonderingen van na 2007 over blijven. Een eventueel ingesteld hoger beroep hebben wij niet kunnen vinden. Wel zijn er zaken te vinden waarin in eerste instantie het vereiste van geestelijk letsel (te) ruim wordt geïnterpreteerd, maar in hogere instantie het oordeel is vernietigd (bijvoorbeeld Rb. Zutphen 13 oktober 2009, ECLI:NL:RBZUT:2009:BK0030, vernietigd in Hof Arnhem 13 december 2010, ECLI:NL:GHARN:2010:BO7119; Hof Arnhem-Leeuwarden 26 april 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ8947, vernietigd in HR 29 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:1264, *NJ* 2016/70 m.nt. B.F. Keulen onder *NJ* 2016/71 en Hof Amsterdam 24 maart 2006, ECLI:NL:GHAMS:2006:AV8220, vernietigd in HR 3 juli 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA5624, *NJ* 2007/413; zie hierover nader E.S. Engelhard, M.R. Hebly & I. van der Zalm, 'De shockschadevordering in het strafproces', *TVP* 2015/4, p. 87-96, par. 4.3.1).

4. Het bewijs van geestelijk letsel

Uit jurisprudentieonderzoek blijkt ons dat met betrekking tot het antwoord op de vraag wat voor toewijzing van de vordering als voldoende bewijs wordt geaccepteerd, in het algemeen een deskundigenbericht dan wel verklaring van een psychiater wordt geveerd (zie bijv. Hof Arnhem 26 mei 2009, ECLI:NL:GHARN:2009:BJ0871; Rb. Amsterdam 29 januari 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:BZ0392; Rb. Rotterdam 18 december 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:10164; Rb. Gelderland 29 januari 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:520). Wel zijn er uitspraken waarin genoeg is genomen met bewijs van andere aard. In een deel van de gevonden uitspraken waarin bewijs wordt aangedragen van andere aard, wordt dat als onvoldoende aangemerkt voor de vaststelling van geestelijk letsel, terwijl aangedragen bewijs van andere aard in een ander deel van de gevonden uitspraken wel voldoet. Bewijs van andere aard dat onvoldoende is geacht is bijvoorbeeld medische informatie van een behandelend klinisch (arbeids)psycholoog en arts werkzaam op het gebied van natuurgeneeswijzen (Rb. Arnhem 21 mei 2008, ECLI:NL:RBARN:2008:BD2057), het gegeven dat een huisarts is geconsulteerd en kalmerende medicatie is voorgeschreven (Rb. Limburg 24 april 2013, ECLI:NL:RBLIM:2013:BZ8474) en een brief van een GGZ-instelling (HR 29 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2858, *NJ* 2016/70 m.nt. B.F. van Keulen onder *NJ* 2016/71). Wel dient uit de verklaring van een psychiater duidelijk een aantal aspecten te blijken en is het alleen inbrengen van een verklaring onvoldoende (zo werd door de Rechtbank Den Bosch bijvoorbeeld geoordeeld dat de desbetreffende ingebrachte brief te summier was om de vordering te onderbouwen; Rb. Den Bosch 20 juli 2011, ECLI:NL:RBSHE:2011:BR1623).

Het resterende deel van de uitspraken waarin het vereiste bewijs van het geestelijk letsel anders wordt ingevuld dan in de vorm van een verklaring van een psychiater, kan worden

opgesplitst in uitspraken die een vordering afwijzen omdat het benodigde bewijs niet aanwezig is en daarbij opmerken wat voor de vaststelling van geestelijk letsel wel nodig is en uitspraken waarin ander in het desbetreffende geval aangevoerd bewijs voldoende wordt geacht. In de eerstgenoemde uitspraken, waar in het desbetreffende geval niet voldoende bewijs aanwezig wordt geacht, wordt opgemerkt dat voor de vaststelling bijvoorbeeld nodig is feitelijk onderzoek door een psychiater of psycholoog (Rb. Zwolle-Lelystad 6 mei 2010, ECLI:NL:RBZLY:2010:BM3697), een verklaring van een psycholoog (Rb. Den Haag 21 mei 2010, ECLI:NL:RBSGR:2010:BM5480), een rapport van een gedragsdeskundige of psycholoog/psychiater (Rb. Gelderland 29 mei 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:CA1270) en nadere medische en/of gedragskundige rapportage (Rb. Rotterdam 25 juni 2014, ECLI:NL:RBROT:2014:5061) in plaats van de in merendeel van de uitspraken gevraagde verklaring van een psychiater.

In de toewijzingen, waarin het bewijs van geestelijk letsel niet gebaseerd is op een verklaring van een psychiater, bestaat het bewijs uit bijvoorbeeld medische stukken van huisarts en psycholoog (Rb. Rotterdam 8 december 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:10725), een diagnose van een GZ-psycholoog en bewijs van het ondergaan van therapie (Hof Arnhem-Leeuwarden 9 juli 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:4962), een brief van een psycholoog (Rb. Amsterdam 6 mei 2011, ECLI:NL:RBAMS:2011:BQ3601, welke in hoger beroep stand houdt, maar dan ook niet is betwist, Hof Amsterdam 11 oktober 2012, ECLI:NL:GHAMS:2012:BY0040) en een verklaring van een psycholoog (Hof Arnhem, ECLI:NL:GHARN:2010:BL4185 dat in cassatie stand houdt, Hoge Raad 19 april 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP2743, NJ 2011/198, maar dit door de verdachte dan ook niet is weersproken). Deze uitspraken laten zien dat er in de meerderheid van de gevallen eenduidig een lijn kan worden getrokken en als bewijs een verklaring van een psychiater vereist is; al zijn er ook uitzonderingen te vinden.

Concluderend kan gesteld worden dat uit de genoemde uitspraken blijkt dat de Hoge Raad sterk vasthoudt aan het vereiste van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld voor de vaststelling van geestelijk letsel en dat hier niet lichtvaardig mee mag worden omgegaan. De voorliggende uitspraak van het hof komt dan ook overeen met hetgeen bepaald is door de Hoge Raad; wanneer in rechte niet vastgesteld kan worden dat er sprake is van een psychiatrisch ziektebeeld, kan er geen sprake zijn van geestelijk letsel en bestaat er geen aanspraak op het vergoeden van shockschade. Voor wat betreft de vorm van dit bewijs blijkt uit jurisprudentieonderzoek dat dit in de praktijk veelal een verklaring van een psychiater betreft. Kortom, de hier voorliggende uitspraak is in lijn met de strikte handhaving van het vereiste van geestelijk letsel door de Hoge Raad. Bewijs van de aanwezigheid van geestelijk letsel in het hier voorliggende geval ontbreekt, dus is de vordering afgewezen. Het overlijden van appellandant maakt dat nader bewijs lastig (zo niet onmogelijk) is, maar dit doet hier niet aan af.